

Förbisedd eller återinvandrad? — Nya fynd av rovkasteln *Nysson tridens* Gerst. i Sverige (Hymenoptera: Sphecidae)

[Overlooked or reimmigrated? — New records of *Nysson tridens* Gerst. from Sweden (Hymenoptera: Sphecidae)]

MIKAEL SÖRENSSON

Insekternas utbredning i vårt land är inte statisk. Det är ett välkänt faktum att vissa arter gått tillbaka eller t.o.m. försvunnit medan andra tillkommit eller ökat sin utbredning under de tvåhundra senaste åren. I regel är denna dynamik ganska lätt att bestämma för många arter. Undantag utgörs av dem varav endast enstaka fynd föreligger, eller där fynden gjorts med mer eller mindre långa mellanrum. I sådana fall gäller problemet frågan om arten är nyinvandrad eller om den funnits i området hela tiden men varit förbisedd, eller om den kanske dött ut i mellantiden och sedan återinvandrat. Ofta går det inte att lösa problemet, men med hjälp av de äldre samlingar som finns i de stora museerna kan man åtminstone komma en bit på väg.

En illustration av problemet utgörs av de fynd som nyligen gjorts av rovkasteln *Nysson tridens* Gerst. i det inre av Skåne. I den svenska "Rödlistan" (Gärdenfors 2000) listas den som "regionally extinct" (RE) med gamla fynd från Skåne. Arten saknas i samlingarna i Lund (ZML), men finns representerad i Riksmusei samlingar (NRM) i form av två honor tagna 27.7 och 4.8 1951 i Sk. Barkåkra (vid Skälderviken) av Wieslander. Dessa är de enda kända svenska fynden.

Under arbete med inventering av skalbaggs- och gaddstekelfaunan på en flack, sandig torräng vid Torna Hällestad i sydvästra Skåne (Sörensson 2000) påträffades 4.7 2000 överraskande en hona av *Nysson tridens*. Några dagar senare (7.7) hittades en hane i kanten av ett sandtag vid det klassiska Ilstorp några mil österut. Ytterligare två honor togs 15.7 på militärövningsfältet mellan S. Sandby och Revinge. Alla tre lokalerna ingår i det långsträckta komplex av sandmarker som hör eller gränsar till Vombsänkan i Sydskåne.

Nysson tridens har vid utbredning i Syd- och Mellanuropa men uppträder mest sporadiskt

och sällsynt, ofta på öppna sandmarker. Norrut är den mycket sällsynt och upptas därför på tyska rödlistor. I Norden är den tidigare endast bekant från några ställen på Jylland samt från en isolerad lokal på nordvästra Själland. Till den senare ansluter den nordvästskånska, äldre lokalen.

Hur skall man tolka de nya fynden? Den som införde beteckningen RE (försvunnen) på den svenska rödlistan betraktade uppenbarligen Wieslanders fynd från 1951 som ett tillfälligt uppträdande, eftersom arten saknas i de omfattande äldre museisamlingarna och några nya fynd inte tillkommit. De färskas nyfynden skulle därför kunna tolkas som en återinvandring. Mot detta talar att arten är ganska liten och i fält svår att observera. Jag tror därför att arten invandrat under tidigt nittonhundratall till Skåne via Själland och sedan spridit sig men hittills lyckats undgå upptäckt. Eftersom det är jag som ansvarat för hotklassningen måste jag därför med rodande kinder nu medge att min ursprungliga slutsats var förhastad och att en korrekt klassificering borde varit "DD" (data deficient).

Litteratur

- Gärdenfors, U. (ed.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken, Uppsala.
Sörensson, M. 2000. Insektsinventering av "Kaninlandet" 1999. Park- & naturkontoret, Lunds kommun.

Summary

New Swedish records of the rare xerophilic solitary wasp *Nysson tridens* Gerst. are described and discussed. An early twentieth century immigration via Denmark is postulated.

Mikael Sörensson, Zool. Inst., Helgonav. 3
SE-223 62 Lund.

E-mail: <mikael.sorensson@zool.lu.se>